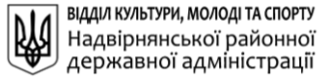

Стратегія розвитку території замку «Краснодвір» в місті Надвірна на 2020-2025 роки

Стратегія розвитку території замку «Краснодвір» в місті Надвірна на 2020-2025 роки була розроблена в рамках проекту «Інтерпретація спадщини замку Краснодвір: стратегія, план та візія», що реалізує громадська організація «Надвірнянський туристично-інформаційний центр» в партнерстві з Надвірнянською міською радою та відділом культури, молоді та спорту Надвірнянської райдержадміністрації.

Проект реалізується завдяки фінансовій допомозі Європейського Союзу в рамках програми міні-грантів проекту ReHERIT.

Стратегія є головним документом з розвитку території замку «Краснодвір» в місті Надвірна та розроблена із широким залученням місцевих груп інтересів громади міста Надвірна, що включало в себе: поглиблені соціологічні дослідження, анкетування, засідання фокус-груп, стратегічних сесій. Партисипативна модель стратегічного планування, яку застосовано для розроблення Стратегії розвитку території замку «Краснодвір» в місті Надвірна не є лише документом, який визначає головні напрямки дій органу місцевого самоврядування, але і актуалізує потребу знаходження на місцевому рівні консенсусу навколо основних постулатів стратегії, узгодження сфери та передумов залучення широкого кола зацікавлених осіб в процес її реалізації.

Стратегія гармонізована з пріоритетами і цілями аналогічних документів вищого територіального (регіонального та національного) рівня, а саме:

«Програма збереження історичної та культурної спадщини м.Надвірна на 2020 рік» затверджена рішенням Надвірнянської міської ради від 24 грудня 2019 року;

«Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки»;

«Концепції розвитку гірських територій українських Карпат», прийнята 3 квітня 2019 р. №232-р, зокрема «Заходам щодо розвитку туристичного потенціалу».

В розробці стратегії взяли участь:

Михайло Андрійович	Юлана Дякур	Володимир Лукачинець
Ігор Андруняк	Олександр Зварчук	Євген Луців
Василь Балацко	Богдан Зрайко	Тарас Новосельський
Олександр Балтушев	Василь Йосипенко	Андрій Остап'юк
Тетяна Богославець	Лариса Іроденко	Наталія Пак
Юрій Боринець	Любомир Іроденко	Тарас Пекарський
Уляна Бошко	Руслана Калин	Олександра Плитус
Андрій Василів	Ольга Калиновська	Михайло Семкіяш
Ігор Гаврилюк	Володимир Кравців	Оксана Стефуняк
Володимир Гринішак	Ірина Кравчук	Олег Туєшин
Роман Гринішак	Володимир Країло	Тарас Угринчук
Оксана Гурмак	Ірина Кузишин	Галина Шадловська

Організатори щиро вдячні усім учасникам плідних зустрічей за потрачений час, взяту на себе відповідальність у громадських справах та змістовну участь у процесі розроблення Стратегії розвитку території замку «Краснодвір» в місті Надвірна на 2020-2025 роки.

Про замок «Краснодвір» в місті Надвірна (Надвірнянський замок).

Руїни замку «Краснодвір», що знаходяться у центральній частині сучасного міста Надвірна Івано-Франківської області, розміщені на невисокому підвищенні на відносно рівнинній території у межах Стрийсько-Бистрицької височини території Передкарпаття. При цьому середні абсолютні висоти призамкової території відзначаються незначними перепадами, у районі від 427 до 430 м. До речі, саме цей рельєфний чинник в історичний період активного функціонування замку знижував його обороноздатність. А рельєф даної території у природно-географічному плані є низькоатрактивним, навіть при врахуванні фактора розташування у декількох кілометрах від мальовничого Карпатського низькогір'я.

Замок знаходиться на території міського парку імені І. Франка, який був набув сучасного вигляду у 60-ті рр. ХХ ст. площею близько 11 га. Парк не являється пам'яткою палацово-паркового чи садового мистецтва, а за функціональним станом призначений для відпочинку в озелененій зоні міста.

Процес визначення історичної значимості замку у Надвірні, тобто дати його побудови, стикається з проблематикою дискусійності, багатовекторності та неузгодженості наукових поглядів і підходів, що пояснюється вкрай малою кількістю архівних документів, в яких був би згаданий, а тим більше описаний зазначений об'єкт. Наприклад, відомий кастеолог М. Рожко вважав, що прототип сучасної оборонної споруди існував тут ще у ХІІІ-ХІV ст. та служив для охорони Яблуницького перевалу [3, с. 91], Р. Гандзюк вважає, що збережена твердиня походить з ХІV-ХV ст. та була побудована родиною Потоцьких, а пізніше (у ХVІ ст.) перейшла у володіння до Куропатів [1, с. 25].

Питання наукового вивчення замку у Надвірні залишається особливо актуальним, оскільки за весь період існування споруди мало хто з дослідників цікавився нею, особливо з позицій історико-туристичного аналізу. Окремі дослідницькі аспекти вивчення замку знайшли своє відображення у невеликих працях істориків Р. Гандзюка [1], М. Кугутяка [4], П. Сіреджука [6], археологів І. Кочкіна [4], В. Романця [4; 5], кастеолога М. Рожко [3] й ін.

Фізична збереженість замкової споруди є однією з найгірших серед усіх аналогічних пам'яток Івано-Франківської області. Фактично втрачена більшість архітектурних елементів. Це пояснюється тим, що замок почав руйнуватися ще з 70-х рр. ХVІІІ ст., а у наступні століття його мури неодноразово розбиралися для спорудження інших громадських будівель.

Тому з величного замку (як твердить дослідник Р. Гандзюк та аналіз картографічних матеріалів, первісна довжина твердині могла становити понад 98 м, а ширина – майже 36 м з декількома оборонними вежами, захисними стінами та ровами, в'їзним підйомним мостом, численними господарськими спорудами, серед яких житлові прибудови, льох і навіть шпихлір, дотепер збереглися лише майже ціла замкова вежа з підвальними приміщеннями та залишками прибудованої до неї північно-східної стіни (ймовірно, однієї з куртин) (рис. 2), рештки ще двох веж, що, вірогідно, походять з ХVІІІ ст. (одна з них збереглася лише у підземній частині, а інша, розташована під будинками) та записаними підземними ходами, один з яких зберігся у південно-західній частині комплексу. Архітектурною домінантою пам'ятки є згадана вище габаритна вежа у формі неправильного гранчастого дев'ятикутника (розміри довгих сторін – 15,3 м, коротших – 12,43 м), яка має низку бійниць; на її стінах навіть зберігся давній тиньк, а зсередини – прямокутний виступ від одвірків.

Багаторічне забуття та варварський підхід призвели до того, що замок не тільки майже повністю перетворився у руїни, але й наразі не перебуває під будь-яким видом охорони з боку держави, частина замкової території вже забудована сучасними будівлями, незважаючи на те, що історична та культурна цінність споруди дуже висока.

Повна незбереженість автентичних естетичних елементів оборонного комплексу не дозволяє точно визначити архітектурний стиль об'єкта. Замок був споруджений з великих нетесаних брил річкового каменю, пісковіку гірських порід різної величини та форми, а також червоної цегли, яка в основному використовувалася для будови мурів і бійниць з внутрішнього двору.

Загальна, а тим більше спеціальна туристична інфраструктура у межах замкової споруди, майже не розвинена. Пам'ятка знаходиться осторонь значних автотранспортних артерій, як наслідок – прямого під'їзду до неї наразі не існує. Тому основними сполучними маршрутами виступають

прилегли вуличні дороги міста, асфальтовані паркові доріжки, а також ґрунтові стежки, розміщені на призамковій території. Рівень забезпеченості об'єкта закладами готельного та ресторанного профілю є нульовим, як і ступінь музеєфікації існуючих руїн замку. Зрозуміло, що на території комплексу також відсутні спеціалізовані сувенірні установи та предмети сувенірного вжитку.

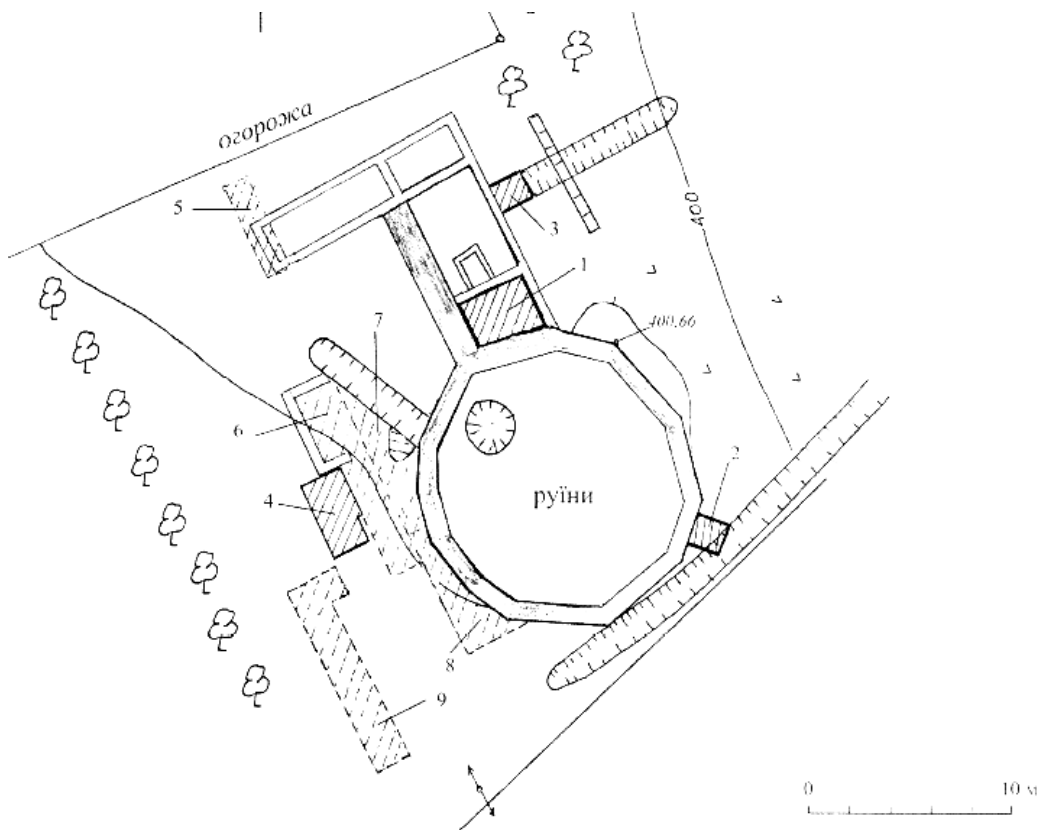
Критичний стан збереженості й інформаційна ізольованість сильно гальмує процес туристично-екскурсійної адаптації пам'ятки замково-оборонної архітектури у Надвірні. Як наслідок, на сучасному етапі вона не включена навіть до локальних туристичних маршрутів.

Також у період 1991-2019рр. у кордонах замку не було організовано жодної туристичної промоційної акції у вигляді фестивально-подієвих дійств, як і не було проведено інформаційної кампанії у напрямку туристичної популяризації пам'ятки через поширення друкованих (тематичних листівок, буклетів, брошур і путівників тощо) та різноманітних недрукованих рекламних засобів. Тому, на відміну від інших подібних будівель Івано-Франківщини, об'єкт є майже невідомим.

Руїни Надвірнянського замку (замок «Краснодвір») є не пам'яткою архітектури, не внесена в реєстри і не перебуває на балансі жодної організації. Відділом культури Надвірнянської райдержадміністрації розроблений паспорт пам'ятки та облікова документація.

Замок розташований в парку ім.Івана Франка в центрі міста Надвірна Івано-Франківської області.

Координати: 48°37'59.4"N 24°34'25.1"E

ВІЗІЯ

Ми пропонуємо пережити та надихнутись історією міста Надвірна в «Театрі їжі замку Краснодвір». Ми створюємо досвід та емоції довкола спадщини міста Надвірна.

АВТЕНТИЧНІСТЬ

Ми прагнемо бути вірними фактам, справжній історії та автентичності замку Краснодвір. Ми не перебільшуємо і не вигадуємо історії заради розваг. Натомість, за допомогою ретельного дослідження ми відокремлюємо факти від художньої літератури та розповідаємо захоплюючу правду.

ЯКІСТЬ

Ми дотримуємося найвищих стандартів у своїй роботі, від послуг, які ми надаємо відвідувачам, до заходів із збереження. Ми творимо відповідально, творчо, використовуючи найефективніші методи та засоби. Ми хочемо, щоб кожен досвід був яскравим, живим та незабутнім, який викликає емоції, а також стимулює розум. Ми хочемо розважати, а також надихати.

МІСІЯ

Створити «Театр їжі замку Краснодвір»

Прибуток соціального підприємства «Театр їжі замку Краснодвір» буде використуватись виключно для досліджень історії міста.

Стратегічна ціль 1. Збереження

Завдання 1.1. Виготовити план та провести консервацію залишків вежі та мурів замку Краснодвір

Завдання 1.2. Провести роботи із ландшафтного дизайну, облаштування освітлення та відеоспостереження території замку

Завдання 1.3. Вивчити кращі світові практики консервації та використання замків 15-16 ст.

Завдання 1.4. Створити та організувати роботу Клубу замку Краснодвір

Завдання 1.5. Визначити власника, балансоутримувача та умови користування замку Краснодвір

Стратегічна ціль 2. Дослідження

Завдання 2.1. Здійснити археологічні дослідження та консервацію підземного переходу між візит центром та вежею

Завдання 2.2. Провести наукові дослідження історії замку Краснодвір, в тому числі архівні

Завдання 2.3. Провести археологічні дослідження фундаментів території замку Краснодвір

Стратегічна ціль 3. Театр їжі замку Краснодвір

Завдання 3.1. Виготовити архітектурний план та проектно-кошторисну документацію візит центру та театру їжі замку Краснодвір

Завдання 3.2. Виготовити детальний план території та затвердити його

Завдання 3.3. Побудувати візит центр та театр їжі замку Краснодвір

Завдання 3.4. Виготовити бізнес модель діяльності та запуск «Театру їжі замку Краснодвір»

Завдання 3.5. Промоція замку Краснодвір на території України

	Напрямки роботи	Орієнтовний бюджет
Стратегічна ціль 1. Збереження		
Завдання 1.1. Виготовити план та провести консервацію залишків вежі та мурів замку Краснодвір	Дослідження та опис мурів, розчинів; Виготовлення ТЗ та науково-проектної документації консервації; Консерваційні роботи.	1700,000 тис.грн
Завдання 1.2. Провести роботи із ландшафтного дизайну, облаштування освітлення та відеоспостереження території замку	Проектування та зонування території; Ландшафтний дизайн та зонування території; Екологічні акції; Технічні роботи із освітлення та встановлення камери спостереження	140,000 тис.грн
Завдання 1.3. Вивчити кращі світові практики консервації та використання замків 15-16 ст.	Обмін досвідом, зустрічі та дослідження консерваційних тенденцій; дослідження наукових праць та навчання в спеціалізованих освітніх центрах	85,000 тис.грн
Завдання 1.4. Створити та організувати роботу Клубу замку Краснодвір	Визначити формат та умови роботи клубу, організувати засідання та об'єднати активних та небайдужих людей та організації	1 тис.грн
Завдання 1.5. Визначити власника, балансоутримувача та умови користування замку Краснодвір	Вивчити кращі практики управління спадщиною, визначити найкращу форму управління, провести моделювання; підготувати документи та затвердити їх з метою визначення балансоутримувача та умови користування	18 тис.грн
Стратегічна ціль 2. Дослідження		
Завдання 2.1. Здійснити археологічні дослідження та консервацію підземного переходу між візит центром та вежею	Організувати археологічні дослідження, визначити методи та форми консервації та провести консервацію	260 тис.грн
Завдання 2.2. Провести наукові дослідження історії замку Краснодвір, в тому числі архівні	Дослідження в архівах України та Європи історії замку та міста Надвірна	350 тис.грн
Завдання 2.3. Провести археологічні дослідження фундаментів території замку Краснодвір	Завершити георадарні дослідження; Провести дослідження всього комплексу замку Краснодвір	2500 тис.грн
Стратегічна ціль 3. Театр їжі замку Краснодвір		
Завдання 3.1. Виготовити архітектурний план та проектно-кошторисну документацію візит центру та театру їжі замку Краснодвір	Візит центр з рецепцією, вбиральнями, конференц залом, крамницею, технічними приміщеннями та робочими зонами	380 тис.грн
Завдання 3.2. Виготовити	Передбачити паркування для	45 тис.грн

детальний план території та затвердити його	автомобілів та туристичних автобусів, фестивальну зону, дитячий майданчик, комфортний та безпечний благоустрій	
Завдання 3.3. Побудувати візит центр та театр їжі замку Краснодвір	Підведення комунікацій (електроенергія, водопостачання та каналізація, пожежна та санітарна безпека); Проведення будівництва та введення в експлуатацію	3800 тис.грн
Завдання 3.4. Виготовити бізнес модель діяльності та запуск «Театру їжі замку Краснодвір»	Передбачити найефективнішу модель діяльності «Театру їжі замку Краснодвір» з дотриманням високих екологічних стандартів	850 тис.грн
Завдання 3.5. Промоція замку Краснодвір на території України	Видавництво та розповсюдження друкованої продукції, створення фото та відеоконтенту, участь в виставках та презентаціях, висвітлення інформації та ЗМІ, соцмережах та робота з блогерами. Популяризації через Інтернет-сторінку, мобільний додаток та Інтернет каналах	220 тис.грн